

Week 14

Tzedakah and Maaser Kesafim

יו"ד רנ"ד י"ב, ביאור הגר"א י"ח

מנחת יצחק ח"ה ל"ד

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי אליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל זאב ע"ה

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

יו"ד רנ"ד י"ב, ביאור הגר"א י"ח

**יב [יח] כ' מי שצריך לבריות ושט אחר פרנסתו
ונתנו לו צדקה (ה) אין בעלי חובות יכולים
להפרע ממנו ממה שגבה בצדקה :**

אח"כ 34567

**הגה' אס לא שכתוב בקבולו שחייב לאחרים דאז נמנו לו אדעתא דהכי
שישלם (כך משמע מהגהות מרדכי דנ"ז) :**

אח"כ 1234567

שלחן ערוך <הרגיל> עמוד מס 151 יו"ד ג קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אוצר החכמה

ביאור

הגר"א

כנס'ס

יכול לשנות לכל דבר כמ"ש בפ' האומנין (פ"ח כ') וכ"ש שוכת ב"ק בפ"ח וע' בסדרי שם
שורבה חולקים על זה :

רנ"ד [א] שר כ' . עתוס' שם ח' א' ד"ה יתיב כ' . וכתב ב"י במתנות הפוסקים משמע
כת' הראשון אבל הרא"ש כתב שם כת' השני וי"ש בהג"ה וי"א כ' : **[ב]** וי"ז
כ' . שם בתוס' משום דהו כ' ואמרינן כ' . ובפ"ק דחולין (כ' א') י"ג כ' מכאן להצ"א
כ' וי"ש אבל לא כ' :

רנה [א] וכל כ' כנן כ' . לשון הרמב"ם וער"ש סוף פאה בירושלמי כ' ויש לפרש כ' .

התוס' אשכנזי

פתיח חשורה

שלחן ערוך <הרגיל> עמוד מס 151 יו"ד ג קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

באר היטב

סוף פאה והכל לפי כבודו רשם דראב"י על חד מני נהורא לכיתיה יתיב ליה ראב"י לרע
סיניה אמרין אילולי דהוא ב"ג רבא לא וזה יתיב ליה ראב"י לרע סיניה עבדין ליה פרנסה
דאייקר כ' : **[יח]** מי שצריך כ' . עבד"ג אבל בהגמ"ד חולק ע"ז וכתב דהוא ברייתא
קאי על בע"ה וכן עיקר ח"ל דהוספתא סוף פאה מ"ע אין פורעין ממנו מלה ואין משלמין
ממנו את הגטלים ואין פורין בו שבחים ואין עושין בו שושבינות ואין נותנין ממנו דבר
לצדקה אבל משלחין ממנו דבר של גטילות חסדים וצריך להודיע ונותנין אותו לחבר
בסוכה ובהריא שנינו במתני' סוף ביכורים ולמה אמרו כ' וכע"ה נוכח בחובו כ"ש בפ"ע
וספ"ש דאיסדן דעתא שלא נתנו לו ע"ס כך גם זה אינו דמ"ס זכה בה העני כבר והרי

הנה לפי הספר שהציף תי' (תענית ד"ט),
למד מעשר כספים, מהקדש דעשר מעשר,
ימעט זה דימי קלח פיסקים מעשר כספים למעשר
דגן, ופי' בחש' חות יאיר שם, מעשי' אל' שה' י'
ב' כספים מיוחדים, עג הא' ה' כחצו, חינון, ועג
השני טבג, ועג השניש, מעשר, עיי"ש, אל"כ אף
דאמרינן (בב"ק דל"ד ט"א) יסנהדרין ד"ו ט"ז),
דמג סאה הטון ועמנה גסא אפאה יתרים ממני
חלה, ימכרן, אין זה מכר אלא מולך עיי"ש, יפי'
בתיב נכמ"ק מה, יבש"ע (א"י"ה ס"י קל"י), מ"מ
בידאי, אם איכל בלא הפרשת תרומות ימעשרות
יהיה, טובר גם עג אכלות טענים, יבדמפירם שם
(דס"ן ע"א ידק"ד), דהגזג יבגזן יהאגם הקדישן
הקדש ותרומתן תרומה, ימעשריתן מעשר, לאוכל
שיני השם, מעוקר עיבגא יהשתא תרימה עיי"ש,
אל"כ גם צייגט למעשר כספים נמי שריג בן, אף
דלא שייך ב' איסור עגל, מ"מ טין הנלמד זה מה,
אל"כ אמרינן ג"כ בזה, דאף דמיני יסא על האיסור
שטרה, אם לא עיי' תשיבט גמורה, מ"מ לא נפטר
צ"ח ממעשר.

מִצְוַת חֻלְמָה

אמנם לרובים לדין בכל עניי נדקדק, אם מקצתן
ממונה, ע"י רמ"א (ויד' סימ"י רי"ד),
יבש"ך שם (סק"ה), בשם חש"י מבי"ט (ח"ב סי'
רי"ד), ימשי"ב ע"ז בחש"י שבת יעקב (ה"ג סימן
פ"ה), יבן מביאר בזה ברמ"א (או"ח סימן קנ"ד
סעיף י"א), לפיכך נדקדק דבר נביהב"ט, יבמ"א
שם (ס"ק י"ח), כתב, דהר"ד מומר להג' שבת
בפרהסיא, ובמ"צ שם (ס"ק מ"ה) כתב, דהר"ד
מומר להכעיס אפילו בזה משאר עבירות עיי"ש, אך
מדברי המנה"א שם (ס"ק י"ה), צמח שהצ"ח מס"ח
(סי' תרפ"ז) וכ"י יב"ב הש"ך (בסימן רי"ד) בשם
מבי"ט (ח"ב סי' רי"ד) עכ"ל, משמע שמסכים
נדברי הש"ך נקבל נדקדק מכל מומר, ידל"א בשבות
יעקב שם, יצחק החיים שם מהמיר עיי"ש, אבל
הג"ס מקילים, יאפשר מטעם דדנו בהאחרונים
במחנני שבת של זה"ל, ודינם כחנייק שנשבע כנוע.
ז' רע"ד שכתבם, דמי שמיותר לבעל חיזי עני
מחובותי, מסתבר, שייכל לנכות ממעשר
כספים שלו, אבל יש להספק, היב"א שאני מיהלי
בראיו הטוב, רק הבעל חיזי אשר חובותיו עלו יותר
מהכנסותיו, מידוע לכל נשיי, שאני יכול לשלם להם,
כלומר היא מוכרח לפשיט רגל, בזה השאלה, אי אם
יכול לנכות חיזי זה, ממישר כספים, כי ואם לא,
עכ"פ יוכל להטוב זה בכלל ההוצאות עכ"ל.

הנה צריכנו לספק בדי, הנה צדלוי לריכס מחמיל
להכריג, כמציאר צספר אהבת חסד שס,
(פ"ה חות ב'), לעשות השבין בכל חלי שנה, או
טכ"ס בכל שנה, ואס חדמן לי ח"ו הפסד צחוק
זמן זה ירבה מהשבין הרינו וכי עו"ש, וכ"ז צנו
על המצור צחש' ח"ו ושאילת ועצ"ן וינ"י שס,
ח"כ פשיטא, דיוכל לנכות מהרינו.

אמנם צנוגה לספק הא, ים מקידם לצאר משיח
מקידם בדרך פשיטה מסבחה כנ"ל, דמקור
הלכה ז, היא (צנוגין דל) יצטיע (ייד ס' רנ"ז
סעיף ה'), אלא דשם מיירי דהלכה מחילה להעמי
כ"ד להפריש מעשריהי זי, אבל אם הלכה לו ע"ד
לשם, והעמי אח"כ, ואין לו לשם, זה שייך לפליגא

צירושלמי שם (בניטין פ"ג הכנה ז'), בנא הלכו
 ע"מ בן, רבי זעירא אמר אפינו לא הלכו ע"מ בן,
 ופלו על רבי אמי שם, יפסק הניצוי (חנינא ס"י
 ק"ט) כר' זעירא, — יהושע מה דליתא בקרבן העדה
 שם (ד"ה את העני, יד"ה ב"ק), דלון מפרישין
 על העשור ידעו, זה דיקא אליבא דמ"ד דלא הלכו
 ע"מ בן לא עיישה, — אבל לר"ק רשום מהעני, וגם
 דיקא, אם בל"ה ב"י ג"כ ניתן המעשר לזה העני,
 יפסי לחתי האומר, יחשיב על חלקי, ינא יחס, ע"י
 שם בניצוי, — (יאבב, מה שכתב הניצוי (קמא ס"י
 ע"ג) בזה"ל חדש, דהמניה משום לכתן שם בנמשה,
 יכו ס"ד אם צ"ה"צ אין לו, אח"כ לעשר, שיקח
 מאלו אחר מעשר לפרשין ח"ו זה מכאן אי מלוי,
 הא ודאי אינו עכ"ל, יחידים שלא הוציא ד"ה מפריש
 בתוספתא (דמאי פ"י), הוצא צירושלמי שם, ח"ל,
 נא יבא גובה יחפוש, ב"ק נ"י עשה נ"י, עיי"ש
 בקרבן העדה ופני משה, ו"ע).

והנה לבאירם כ"ז קידם יאום. דאס פער נתיאש
מחיב, ביז לא יוכל להפרס מעשרותיו ע"ז,
וכפיתם בדברי ה"ם (גיטין) שם, נתיאשו הצענים
אין מפרשין עליהם, באין מפרשין על האבוד ע"י
שם, — וזה איך ג"כ על המוצי"ם שם, שכתב
הבבלי, דדקא אס הוא באופן, שאף אס לא הי'
חייב הי' ג"כ יתן מעשר שני לזה העני וכו', דלג"כ
נא שכתב חי' לפניו, דכל עשיר יס' לי חיצות
בנתיאשו, יפרס מעשרותיו על אלי' הכהנים כסל,
והנה הרי אהרי יאום, מפורס בש"ם דאין מפרשין
על האבוד.

אמנם הלא עשיית שהקדש הפני יהיטב שם ע"כ
דבריו הש"ס, י"ג, יתמיהא לי עובא, מאי
ענין יאוש לכאן, דמיטב שאמר ווי לחסרין כיום, הא
לא מהני שום יאוש נענין הלאה בדאיחא צע"מ
(ס"י ב"ה) וכו' עכ"ד, — אבל שפיר הביא צ"ח
בספר בית אהרן, מדברי מהרי"ק, שהביא הרמ"א
(צח"מ ס"י קס"ג), דס"ל דמהני יאוש בחיב, ואש"מ
במהלוק בן יאוש ליאוש, דהכי שריא מחיורא מפני
שהלוק עני אי חלס, וא"ל יאוש, דכל אשראי ספק
אחי, ולפעמים שהמליה סובר שהיא עני יאשוו כן,
ורק הכי שמחייבא בחוב, בדבר שסתמי עומד ליאוש,
גם בחיב מהני יאוש, אבל עכ"פ בנדון דהבא, גבי
בשדפי שדיחוי דסתמא ליאוש, אפיני בחיב מהני
יאוש למחרי"ק, יאפוילי להפיסקים שחולקים על
המהרי"ק, יס"ל דלי"מ יאוש בחוב, (וע"י בספרי
(ח"ד ס"י ע"י) מזה), מ"מ בנד"ד הכל מודים,
דהא עיקר טעם החילוקים, היא משום שחלות
הבבא הל עליו, משעת הולאה עד שעת הבבא, אי"כ
זה שייך רק בחוב שנתחייב עליו בבבא, אבל
בסוגיין, דהתנה עמו ע"מ שלא לפדום, אי"כ אינו
מחויב בבבא כלל, מהכי יחתי לא ייעיל הילאוש

עכ"ד.

דאָטאַן מ'ז, דעל ז' יאָטן צוהאַרעל על מעטריי, אַזל צסחם חוצ בניחן ע"מ לפדוע, א"כ לא מיעטיל להחולקים על המעריי, בידלי ל"מ יאָר, אַלס אָף להמערריי, היכא שבוט מתירה מפני שכלה עני, גם לדידי לא הוי יאָר כנ"ל, ואף דצספר בית ארזן פקפז צוה, מ"מ צנוגע למעשר כספים, שבויר צנוציי שם, דהולטין להקל צספיהא

דפלוגתא, היכא מקום להקל, דלימ יאוש בחוב כח כניל.

אמנם הנובדי החנה ב' חנאים, אי שיבי צרעות העני, ב' היכא דבלא"כ הי נותן לאותו העני.

ראיב כיון דלריכין לרשות העני, הכי פשיטא דאין מפ"ת, אם כמלוא ויתר מדעתו, או הלוב אמר לו שאין יכול לשלם, יכן היי בלמח העובדה בירושלמי (דגיטין) שם, כהן לוי שבי חייב לישראל משות, ואמר לו הפרש עליהן מחלקי, היינו שבהן לוי אמרו להמלוכה, אך שם מיירי דאמרו חיקף, הפרש עליהן מחלקי, אבל פשיטא, דהי"ד, אם לא אמר הפרש עליהן מחלקי, רק אמר שאין יכול לשלם, ושוב נתן רשות להפריש עלי מחלקי דמכני.

אמנם דא עקא, דרוב פעמים, לא הי המלוכה נותן להלוה זה הסכום בלאו הכי, אבל נראה, דגם לזה יש ענה, על ידי שהמלוכה יתן המעשר לידו של העני, ורשאי לומר לו בשותן, שהוא מעשר, ושנותני לו, כדי שיפרע חובו, דבכ"כ שרי בכל חיפן, ודבר זה למדתי, מדברי הלבושי שרד (חידושי דינים סי ק"ד) עיין שם.

ט והנה בנוגע אם לנכות המסים מכריות, שלא ילערך ליתן עליהם מעשר, שהבאתם מתשרי אגרות משה (וי"ד סי קמ"ג), שמתקן בין המסים, דמם מהכריות ח"ל לעשר, דנחשב כאלו לא הכריות, משא"כ במסים שהמה כמו כסף גולגלחא וכי"ז, הוי כשאר חוב, ולריך לעשר עליהם, וחילי (מגינין דמ"ד וחולין דקל"ה), דבאנסי ביה המלך גורני, אם בחובו חייב לעשר עכ"ל, — והעניינים כן גם בדברי הגהמ"ח אבל עבר ז"ל, שהיבא בדרכיו (וי"ד סי רמ"ט), במש"כ על דברי הכו"ז (סק"ה) שם עיי"ש.

הנה אף שחילוקי נכון מאד, אבל לעני"ד חיוני כן שיטת הכו"ז והגמ"ח אכן עבר ז"ל, דהכו"ז שם, הביא ממה דאיתא (בפ"ק דצ"צ), שאשילו מה שא"ה נועלין צורע נחשב לנדקא, מ"מ ח"ל לפרוע אותם מהמעשר, דמקרי פורע חובו מן הנדקא עי שם, ועי' כתב בספר ראשין לליון מהגה"ק מהרי"ח אכן עבר ז"ל, דנראה, דעכ"פ, לא מחייב לחת מעשר, אלא אחר שיעול שיעור המס, לא שיתחייב לחת המעשר עליו, והוא לריך לחתו למס, הגם שהוא ריוח לו, הכי הוא נחתו במס, דהוי כנדקא וכו', עכ"ל, — והנה ב"ק, מיה דהביאוי מהא (דצ"ב ד"ע ע"ה), דדרשו כן מקרא, ויגש"ך לנדקא (ישע"י סי), ובמהרש"א שם כתב העטם, דנחשב לנדקא, מפני שעכ"פ נועלין מן העשירי חחת העני וק"ל עיי"ש, הכי זה שייך בכל המסים, יבין ממה שכתב האור"ח, הגם שהוא ריוח לו, הכי הוא נחתו במס, דהוי כנדקא, הכי מוכח דמיירי ממסים שהמה ריוח לו, יאלו במס מהכריות, הכי לא הכריות כחשזון במס כניל, ולא הי לריך לבוא להעטם, דנחשב כנדקא. **אמנם** שפיר העיר באגרות משה שם, דהר"א"ה שביא שם מפאה, משמע דאייירי במסים שאינם בחוב, מ"מ, הכי בלא"כ העיר בדרכי יוסף שם, דשאני פאה דילפיין מקרא עיי"ש, ועכ"ה ז"ל דעיקר יסודו נכחי, על מה דעפ"י הש"ס, נחשב כל המס כנדקא, וכמו דסיים אח"כ, דכ"ז לשיטת הרב,

ולעני"ד אין הכרח מכל זה, ושפיר מלי למימר, דמכח לי מנדקא, ויש להוכיח קלת ראי, מהבוא עובדה דרצן יוחנן בן זכאי דחב וכו' עכ"ל, ועל כן אף מתחילה לדעת הכו"ז, ס"ל, דאף לשיטתו, מ"מ עכ"פ אין ליתן מעשר מזה.

ובזה נלענ"ד, דבדלוי המחמיר חס"כ, אבל למי שאין פרנסתו ברחבה כ"כ, ויכול לנהוג כן בכל המסים, שלא לעשר מהם, ויתנה כן מתחילה בהגותו בנחיתת המעשר, — אמנם אף דלא הכרח כן מתחילה, מ"מ אם השטחא דחיקא לי, יכול לנהוג כן בהמעשר שעדיין לא הפריש, ש"ל שפי"ן לא חל נדרו, מטעם דכ"ז דבר שלא בא לעולם, וכמ"ש בחש"י ערוגה הבושם (חיו"ד סי ר"ב) בנדון דידו, וכ"כ בחש"י לצושי מרדכי (חיו"ד סי קע"ט—צ"), וליהר שאל יתאל על הנהגתו אשר נהג בעת, ושוב יקבל עליו מחדש עפ"י אופן כניל, וכמ"ש בחש"י נטע שורק (חיו"ד סי י"ד) צנידוטו.

י **והנה** לפי כניל, פשיטא, דמה שלפי החוק, מה שנותן לנדקא פטור ממס, אף אם יביא באופן, שרק אחרי חלומו המס, מקבלים מוסדות ההסד והנדקא, בחזרה מצעלי המס, מ"מ אפשר לנכות הכל מהמעשר, וכמבואר בדרכים עפ"י דאיתא בחש"י אגרות משה שם, אבל עיר ויתר נכון, לפ"מ דאיתא במהרש"א (צ"צ) שם, דהא דמס נחשב לנדקא, משום דעכ"פ לוקחים מהעשיר בשביל העני כניל, ומעטם דברי הש"ס שם נדד האור"ח לומר, דכל מס אפשר לנכות מהמעשר כניל, אלא דלהלכה למעשה, לא נראה כן מדברי הפוסקים, מ"מ היכא דנודע בדלוי, דנחתים במס שלו לנדקא, ולאיתו הנדקא, אשר הניחן מליה ליתן, צידדוי אפשר לנכות מהמעשר.

יא **והנה** מה שמבואר בדרכים לחקור, אם נותן לאיתו מוסד של נדקא, אשר רוצים אינם הכונים לקבלת נדקא, אם עכ"פ יוכל לחשיב לנדקא, לפי ערך המהבונים.

הנה ראיתי בחש"י שבות יעקב (ח"א סימן ע"ב), דכתב צנידוטו, שריב החזרה נעשו אינם מהבונים, דרך יתן בכל שנה, לפי ערך אותן אנשים שעדיין עומדים בלדקתן מתחילה ועד סוף עיי"ש, הכי מוכח דס"ל לפשיטות, דשרי בהאי גזונא, אבל ל"ע, דעכ"ה אנו לריכין לענין צדקה בזה, וכו' כתב החסידות יו"ע (צפ"ו דמא"י מ"ו), דהיכא שכבר חלקו וחזרו ונתערבו, ודאי דלכ"ע, יש לנו לומר שנתערבו, ולא הוצרך שמה שיחזור ויקח, שכל אחד יחזור לחלקו, אותו החלק בעלמו שנתן ע"ש, וכבר קדמו בספרה זו החוס' (המורה ד"ל ע"ה ד"ה ואידך), וכמו שהעיר בהגרע"ק שם, ועי' בחש"י שאל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סי ל"ה), ובחש"י מהרי"ם שיק (וי"ד סי קג"ה), לענין דבית, — וכן משמע לבאורה, מהא דאיתא (צו"ד סי ר"ד) ספי"ן ב', מלך או שר ששלח ממנו לישראל לנדקא וכו', יתן לעניי עכ"פ בסתר, כדי שלא ישמע המלך עיי"ש, ואם הי אפשר לערצ אותן המעות עם מעות של נדקא אחרת, וליתן אח"כ לעניי עכ"פ, לא הי לריך ליתן בסתר, דהרי זה יודע להשר דמפרנסין עניי עכ"פ עם עניי ישראל, כמפורש בצו"ז וש"ך שם, ח"כ מנא לי שנתנו מעותיו לעניי עכ"פ, כיון

שנותנים מן הבא ביום, ומה דמן הדין אמרין
ברירה, זה הוי רק דין ולא מציאות, אלא על כרחך
דלא אמרין ברירה בזה, — אבל אולי יש להקל בין
תעריצת טבל או חסירה, דשם חזי לריבין לומר,
שזכו מה שנחערב, משא"כ לענין נדקה, העיקר הוא
ההגאה הבא מן הממוין, וא"ל לומר שזכו אותו
ההלך שנחערב, בזה שפיר ו"ל ברירה, דעניינים
המהוגנים נהנים מחלקי, — ו"ל לפי"ז, דשם (בסי'
רנ"ד), מיירי, דהמלך או השר מקפידים, שיחזו
להעניינים מה שנתנו בדין דוקא, ואסור בגניבה דעת,
ע"י בטר"ז וש"ך שם, ונ"ע עוד בזה.

(י"ב) ע"ד שהוצא בדבריהם, מה שפליגי בהתח"ס
והערוך השלחן, דהתח"ס (י"ד סימן
רל"א) ס"ל דקרוצנים קודמין לכל לרכיבם, מלשאר
עניינים, שאין להם מזון ומחיה כלל, ואינו כן שיטת
הערוך השלחן (י"ד סימן רל"א).
הנה ראיתי בחש"י עמק שאלה (י"ד סי' ס"ט),
דהאריך להוכיח כשיטת התח"ס עי"ש.

(י"ג) וע"ד שנסתפקתם, אם מי שנתן יותר מחלקי,
לזרקי הקהלה, יוכל לחשוב את המותר
מהמעשר כספים.

הנה אפשר להוכיח מחש"י מהר"ם שיק (י"ד סי'
ר"ל), דיוכל לנטות מהמעשר, אף אם אינו
לומר כן בפירוש להגידים, דאסור שם לעשות כן,
בקניית ס"ת, ביותר משוי' מעני' ת"ת, ולנטות המותר
מהמעשר, אי מטעם דמעשר עני, ה"י אסור לעשות
כן, דנראה כמכירה, צ"י כ"ן דמיד שפיסק דמים עם
המכיר, נעשה חיוב, ושיב פירע היצי ממעית מעשר,
ג' דגידולו הספר ה"י שוב כל המהיר, ורק מחמת
דוחק, ה"י רצוני להחזיל מהמחיר עי"ש, וכל זה
אין שייך בגידולי, וממילא מותר לעשות כן.

כל זה כתבתי לפי מוסס הפנאי, ואין העת אחי
במי להאריך יותר כעת יהנוי בזה דושי"ט.

יצחק יעקב ווייס

סימן לה

בענין הנ"ל

עוד להנ"ל

ב"ה יום ג' ט"ז מנחם אב תשכ"ז לפ"ק.

אחד"ש, את מכתבתכם הגיעני, ושמח אני להיות
לכם לסיוע קצת בפרורי איזה עניינים בהלכות
מעשר כספים, והנני להשיב פה על שאלותי
בנוגע למשוכתי סיום ג' שלה העבר.

(א) ע"ד פליגתא בחזית יאיר והשאלות יעבן המור
שם (אית' ב'), הלכה כדברי מי, הנה
לענ"ד הלכה כדברי המיקל בזה.

(ב) ע"ד שאלתו באות (ב'), הנה כפי מה שכתבתי
שם (אית' ג'), את חזק דעתי דבעניינים
שנא חזרו בפסקים, יעשו כמנהג הנהוג בשיטתם,
ויתנו כן בתחילת ההכנסה, הרי ממילא חשיבה
נשאלתו שם.

(ג) וע"ד שכתבתי (באית' ע'), דמוכח מדברי
הנה"ק בעל האיר ההי"ס ז"ל, דכל
המסים יוכל לנטות מן הרווח, וע"ז שאל באות (ג'),
אם גם מס קני' בכלל, ומה הדין במס של צתים,
המשלמים להעירי ולא להמדינה.

הנה כל השאלה בזה, רק בנוגע לתשמישי צית
יעגדים, ומס של צית דירתו, דאלי במסים של
סחורה או צתים שקונה למסחר, הרי בזה, גם לחש"י
הנדרש משה, אין לעשר עליהם, דמס זה כאלו לא
הרווח, — וצ"ב ולענ"ד, דכפי מה שמוכח מדברי
בעל האור החיים, דכל המסים שמשלמים לנכרים,
יוכל לנטות מהרווח כמנה, א"כ כ"ש המסים

שמטילים על תשמישי צית ודירה, שהרי מן הצית
יוסף ז"ל, כתב"י חב"ת רוכנ (סי' ג'), (וצנכ"י
יוסף (י"ד סי' רמ"ט) הצ"ח חשיבה ז' בשם חש"י
מן כתב"י, והעיר על הכנה"ג שם, שכתב חש"י ז'
בשם מהר"ר מחתי ערי"ש כ"י ע"ש), כתב בזה"ל,
יאחר שהפריש מהקצן וסחחר במעיתו, יוכל חזי
שנה ופשה השבוע, ויראה מה שהרווח יותר, על כל
מה שפזר בדברים הנרכשים לצית, ייקח המעשר
י"ח עכ"ל, דהנראה מזה, דכל הנלך להוצאת הצית
אכילה ושתי' וכסות יכ"ל בזה, אין לר"ך להיחל
נמנו מעשר, — וצנכ"י יוסף העיר בזה מחש"י
הנ"ל מריבא לסיפא, ודחק עלמי נייט, יסויס בעלמי
שהוא דוחק עי"ש, — יצ"ב אף דלהלכה, החשלומוין
עלמן של תשמישי צית ודירה, אין לנטות מהרווח,
וכמו שהאריך צנכ"י שם להוכיח, ממה דאסמיכתי
בירושלמי וספרי יתנחומא חקראי דמעשר מחבואה,
מ"מ עכ"פ צניגט להמס הטובה על זה, שפיר יש
לנ"ק שיעת הכ"י כתב"י חש"י הנ"ל, נשיטת האור החיים,
דכל המסים יוכל לנטות מהרווח, — יבדלתי אין
חילוק בין מס שנותנים להמדינה, או להעירי, —
יכמזן שיש להחשיב עם מה שכתבתי בהמסקנא
שם: יצ"ב הגלענ"ד וכו', — ינס רק צניגט לתשמישי
צית ודירתו בדרך הממלכ, יל"ה בצנכ"י יתירה,
שאין לפזר יותר מהרגיל על חשבון המעשר.

והנני בזה דושי"ט

יצחק יעקב ווייס